

PRO Actiunea Catolica Romana

Roma - Anul X

Tribuna liberă pentru unirea Bisericilor fondată în 1955 de
CONSTANTIN DRAGAN

Novembrie 1965 - N. 112

Anatema care a sanctionat schisma orientala va fianulata Cinci documente conciliare au fost promulgate de Paul VI

După restituirea capului Sfântului Andrei Bisericii grecești și după recența consemnare a Moaștelor Sfântului Saba delegației greco-ortodoxe numită de Patriarhul Benedictos al Ateni, care le va avea în păstrare până la întoarcerea lor la Ierusalim, s'a propagat zilele acestea o știre în legătură cu o nouă inițiativă ecumenică destinată să aibă mare răsunet — și e de sperat nu numai atât — în raporturile dintre Biserica Romei și Orientul creștin. Ar fi acum în studiu elaborarea unui text comun care să anuleze pentru totdeauna, « în numele iubirii de Christos », anatema care în 1014 a sanctionat schisma dintre Biserica latină și Biserica bizantină.

Stirea în legătură cu această inițiativă, care urmărește să elimine o piedecă « psihologică » din calea unirii creștine, a fost dată de observatorul Patriarhului Constantinopolului la Conciliu, Mitropolitul Emiliano. Mitropolitul oriental a declarat că anatema pe care exponenții celor două Biserici și-au lansat-o reciproc acum nouă veacuri « nu mai are nici o rațiune de a fi în epoca noastră ». Protagonisti ai conflictului care avea să aibă consecințe atât nefaste și de apăsătoare pentru destinele celor două Biserici au fost Patriarhul Constantinopolului, Mihail Cerularie, și delegatul pontifical, Cardinalul Umberto di Selvacandida.

Un vechi conflict

Să încercăm acum o recapitulare a evenimentelor care au dus la acest act final al unui conflict început în 1024, când, devenit Papă Ioan XIX, împărații bizantini Vasile II și Constantin IX, de acord cu Patriarhul Eustațiu, au trimis la Roma o delegație pentru a obține aprobarea Papii la titlul de « Patriarh ecumenic » purtat de Episcopul Constantinopolului. Orientalii doreau — cum scrie Rudolf Gaber — ca Biserica bizantină să fie « recunoscută, cu consimțirea Pontifului Roman, universală în răsărit, așa cum Biserica Romei era în lumea întreagă ».

Din pricina protestelor și a criticilor stărnite de cererea orientalilor, în Italia și în întreaga lume catolică, Papa refuză să satisfacă cererea bizantinilor. Drept răspuns la acest refuz, bizantinii strică unirea cu Roma și șterg numele Papii din dipticele din Sfânta Sofia. După *Cronica dela Herford* anul acestei rupeți a raporturilor dintre Biserica Romei și Orientul creștin e 1028 și nu 1054, cum în general se afirmă.

Deși nu era vorba de o schismă formală, ci numai de o schismă tacită și negativă, unirea a fost stricată cu mulți ani înainte ca Mihail Cerularie să devină Patriarh al Constantinopolului.

Manevrele lui Cerularie

Starea de despărțire de Roma în care Mihail Cerularie găsește Biserica Constantinopolitană când devine Patriarhul ei, nu numai că nu-i displacea, ba dimpotrivă îi prindea bine, de oarece era oarecum o garanție de independență bisericească. Sentimentul acesta, alimentat de o ambiție pe care istoricii moderni ai Bisericii o definesc « nemăsurată » și o consideră drept nota dominantă a personalității lui Cerularie, l-au împins pe Patriarh să recurgă la toate mijloacele pentru ca unirea să nu se restabilească și pentru ca ceilalți Patriarhi răsăriteni să rupă la rândul lor legăturile cu Roma.

Evenimente politice deosebit de grave, care în vremea aceea aveau loc în Sudul Italiei, și care-l amenințau și dăunau atât pe Papă cât și pe împăratul bizantin, făceau necesară o unire a puterilor pentru a combate dușmanul comun, adică pe normanzi. Însărcinarea de a stabili o alianță cu Papa Leon IX împotriva normanzilor a fost încredințată « catapanului » (căpitanului) Argyros, catolic occidental, care însă nu era bine văzut de Mihail Cerularie, Patriarhul refu-

zase în repetate rânduri să-l împărtaşească pe acest catolic fervent, care nu înțelegea să renunțe la ritualul său religios. Mihail Cerularie a fost deci cel care pentru prima oară a început, lovind în catolici, polemica asupra materiei euharistice, declarând « nepermisă și fără efect » folosirea pâinii azime. Mihail Cerularie considera polemica aceasta potrivită pentru a deslănțui o campanie antilatină care să compromită programul politic al lui Argyros, imposibil de realizat, cum prevedea el, fără restabilirea unirii cu Roma și în câmp bisericesc.

Pentru a învinge rezistența latinilor rezidenți la Constantinopol, care nu voiau să renunțe la folosirea pâinii azime, Mihail Cerularie poruncește să li se închidă basilicile și bisericile. Conflictul între bizantini și latini era acum fâșiș. Paraliserul Patriarhului avea să împingă atât de departe furia sa anti-latină, încât să calce în picioare Euharistia. În sfârșit, Mihail Cerularie însărcinează pe Mitropolitul Leon al Ohridei să scrie un opuscul adresat episcopatului catolic și Papii, în care se infiera, cu cuvinte extrem de aspre, folosirea de către latini a pâinii azime în Euharistie, postul cuaresimal sâmbăta (în loc de Vineri), omiterea « alelui » în riturile postului mare și consumarea animalelor sufocate. În schimb, teme de importanță dogmatică (adăgorea în « Crez » a cuvântului « Filioque » și primatul Pontifului Roman) nu erau nici măcar amintite.

Între timp Papa, pentru a clarifica situația religioasă dela Constantinopol și pentru a înlesni alianța politică cu împăratul, trimite o delegație la curtea bizantină, în frunte cu Cardinalul Umberto di Selvacandida. Ajuns la Constantinopol, delegatul pontifical răspundește, în limba greacă, răspunsul său la cartea lui Leon al Ohridei. Intră în joc un nou atacant, călugarul Nicetas Stetatos, care îi răspunde la rândul său insistând asupra punctelor relevate de

Leon al Ohridei și adăugând alte elemente în măsură să alimenteze polemica.

E un răspuns dur și care, cu o lipsă de prudență de neiertat, reproșează bizantinilor suprimarea cuvântului « Filioque » din Crez. Se deschidea în felul acesta o controversă dogmatică ce avea să dăinuiască de-a lungul veacurilor.

Mihail Cerularie interzice delegațiilor papale, pe care, de bună sau de rea credință îi considera trimiși de Argyros și nu de Papă, să celebreze Sfânta Liturghie în bisericile grecești, și începe să ridice împotriva lor poporul, asupra căruia avea mult ascendent.

Cardinalul era acum deslănțuit. Printre multele... grațiozități pe care le schimba cu Patriarhul, i se atribuie și răspunderea expresiilor aspre conținute în scrisoarea adresată de către Papă lui Mihail Cerularie; care, cunoscându-l pe Leon IX drept un om blând la fire și la vorbă, consideră scrisoarea falsificată de delegații pontificale.

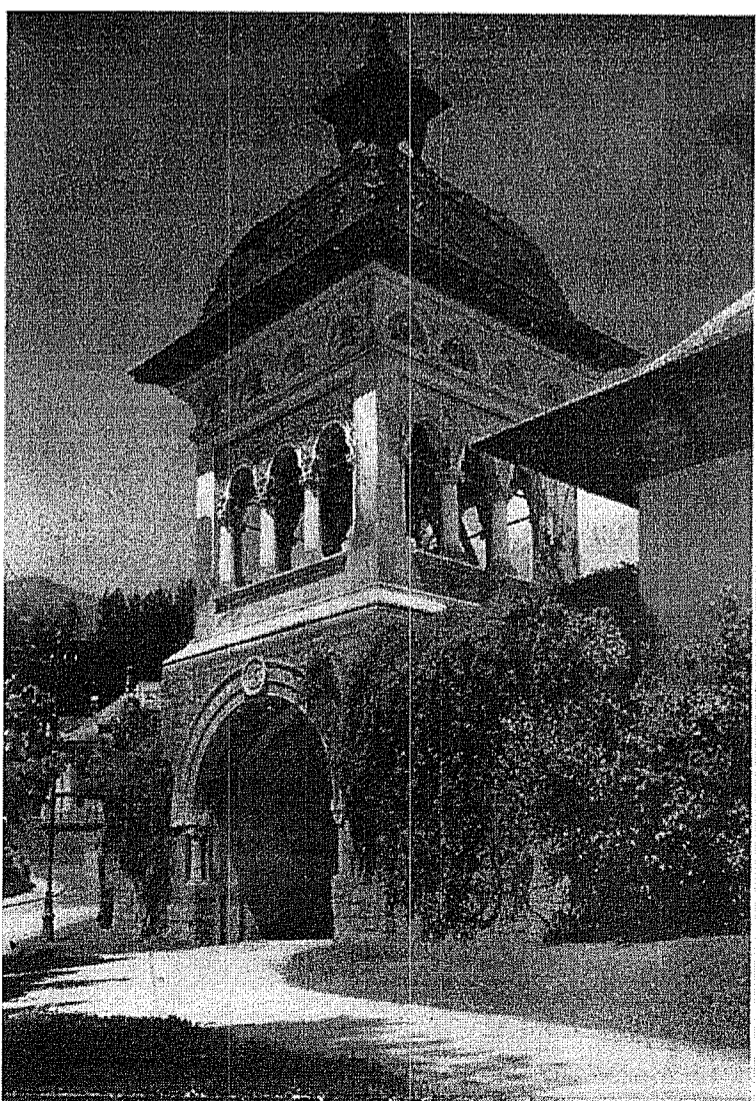
Anatema

Situația precipită. După ce încercase în zădar să aibă o convorbire cu Patriarhul, Cardinalul formulează o nefericită sentință de excomunicare împotriva lui Cerularie și a anturajului său; dar nu și împotriva Bisericii Bizantine și a credincioșilor ei, cum au scris unii istorici. Bula de excomunicare e depusă pe altarul principal al basilicii Sfintei Sofia sub ochii clerului și ai credincioșilor, în 16 Iulie 1054. Delegația latină ia imediat după aceea drumul Romei.

Sentința aceasta de excomunicare, de care e răspunzător Cardinalul Umberto și nu Papa, toată plină de injurii și de calomnii, avea să devină o armă în mâna lui Mihail Cerularie, care o folosea pentru a deslănțui reacția populară împotriva delegației latine.

Împăratul nu-și credea ochilor. Trimite cățiva curteni să-i cheme înapoi

Urmează în pag. II

Monastirea Horez

Cinci documente — patru Decrete și o declarație — din cele 11 înscrise în agenda actuală a sesiunii a Conciliului Vatican II, au fost promulgate în Sfântul Petru, după votul definitiv al Părinților Conciliului convalidat de aprobarea papală. În timp ce serviciul mecanografic al Conciliului efectua operațiile de scrutin, Sfântul Părinte a concelebrat o Liturghie solemnă « pentru pace », la altarul Confesiunii, împreună cu 24 prelați reprezentând universalitatea Bisericii. Data acestei « Congregații generale » publice, a fost fixată de Papă, care a înțeles să sărbătorească cu o manifestație conciliară solemnă al șaptelea aniversar al înălțării la pontificat a predecesorului său, Ioan XXIII, promovatorul « inspirat de Duhul Domnului » al acestui Conciliu pentru unitatea creștină.

La Evanghelie, Sfântul Părinte a pronunțat un scurt discurs în limba latină a cărui temă poate fi rezumată de următorul pasaj: « Biserica trăește, gândește, vorbește și se construiește », cum demonstrează acum Conciliul.

Inspirându-se din Evanghelia zilei, Sfântul Părinte a amintit că opera Bisericii, în armonie cu acțiunea lui Christos, nu e numai o operă conservatoare a valorilor existente, ci e o acțiune progresivă de edificare, de amplificare. În perspectiva aceasta trebuiesc văzute delibărările Conciliului, călăuză și sinteză a Bisericii lui Dumnezeu. « Noi trebuie să realizăm acest fenomen — a spus Papa — noi trebuie să ne dăm seama de aspectul său mesianic.

Biserica vine de la Christos și merge spre Christos; și aceștia sunt pașii ei, actele prin care se perfecționează, se confirmă, se desvoltă, se înnoiește, se sfințește. Noi celebrăm acum unul din momentele cele mai semnificative ale apostolicității Bisericii, și ne place că această celebrare are loc în ziua aniversării veneratului nostru predecesor Ioan XXIII, căruia i se datorește inspirata convocare a acestui Conciliu ».

Apoi, relevând prezența în jurul altarului a unor cardinali din țările unde Biserica e încă împiedecată în desfășurarea misiunii sale, Sfântul Părinte a spus:

« Suntem deasemeni mulțumiți să vedem în jurul acestui altar câțiva Episcopi și Frați iubii, reprezentanți ai unor țări unde libertatea la care Evanghelia are drept suveran, e limitată sau interzisă, martori ei înșiși ai suferinței la care sunt expuși apostolii lui Christos. Acestor Frați, Bisericilor a căror suferință generoasă ne-o amintesc, țărilor pe care prezenta lor ne îndeamnă să le iubim și mai mult, le îndreptăm, odată cu rugăciunea noastră, expresia solidarității și a dragostei, urarea noastră de zile mai bune ».

Paul VI și-a îndreptat apoi gândul la țările « unde pacea e turburată de atâtea lacrimi și sânge și ruine, de amenințarea atâtor noi dureri », cu urarea ca « ordinea, dreptatea și pacea să fie curând restabilite », și a încheiat invitând să privească această manifestație « care înfrumusețează chipul Bisericii catolice », pe toți « frații creștini încă despărțiți, care nu sunt în comuniune deplină cu Biserica Romei », ca și pe toți cei care practică alte religii », de care ne leagă înrudirea prin Avram: pe evrei, în special, care nu trebuie să mai fie obiect de neîncredere și de dispreț, ci de respect, de dragoste, de speranță. Fiindcă Biserica progresa în virtutea adevărului și a credinței, prin extinderea dreptății și a dragostei. Așa trăește Biserica ».

La sfârșitul ritului divin Secretarul general al Conciliului, Mgr. Pericle Felici, a prezentat Papii rezultatele definitive ale ultimei operații de vot asupra celor cinci documente conciliare. Aplauze prelungele au salutat

această nouă manifestație a unității și omogenității episcopatului catolic. Cu formula rituală păstrată de-a lungul veacurilor, Papa a promulgat cele cinci documente, care vor intra în vigoare începând din 29 Iunie, zi a Sf. Apostoli Petru și Pavel.

Sedința publică din Sf. Petru, care a inaugurat faza în adevăr finală a Conciliului, rezervată exclusiv examinării emendamentelor cerute pentru schemele încă neaprobate și votării acestor documente, s'a încheiat cu tradiționala binecuvântare dată celor prezenți și extinsă « Urbis et orbi ».

Schemele promulgate introduc câteva inovații interesante în structura și în acțiunea Bisericii. În special aceea asupra « Datoriilor pastorale ale Episcopilor » extinde principiile colegialității (deja concretizate în crearea « Sinodului Episcopal ») la Conferințele Episcopale și la Consiliile diecezane care de acum înainte se vor bucura de mai multă autonomie și vor deveni organisme permanente cu caracter chiar deliberativ.

Schema asupra « Vieții religioase » dictează câteva directive pentru diferitele ordine religioase, stabilind, printre altele, unele modificări ale îmbrăcăminteii călugărilor.

Documentul referitor la « Formația clerului », stabilește ca programele de studiu să fie încredințate deciziei Conferințelor Episcopale, în armonie cu cultura istorică și filosofică a respectivelor țări. Sfântul Scaun își rezervă dreptul de a le controla periodic.

Schema asupra « Educației crești-

ne » proclamă dreptul părinților de a alege în mod liber școala pentru copiii lor.

Schema asupra « Atitudinii Bisericii catolice față de religiile ne-creștine » recunoaște câteva elemente comune patrimoniului spiritual al diferitelor religii, față de care exprimă sentimentele de stimă și de frăție ale Bisericii catolice. Cât privește textul asupra evreilor promulgat ieri, Declarația limitează răspunderea răsturnării lui Christos la căpeteniile de atunci ale poporului evreu și la pătașii acestei crime și înfierează orice persecuție rasială. Textul Declarației invită, însă, în sfârșit, pe credincioșii catolici să nu-i considere pe evrei ca popor purtător al unui blestem dumnezeesc și ca reprobi.

Singurul document, din cele cinci promulgate, asupra cărora nu s'a ajuns la sufragiul plebiscitar care a caracterizat toate celelalte operații de vot, a fost tocmai schema asupra religilor ne-creștine.

Totuși, față de cele 250 « non placet » ale precedentelor votări, cele 80 de voturi contrare din sedinta care a precedat sesiunea publică reprezintă desigur un progres sensibil, și, în ultimă analiză, o victorie a « aripei progresiste » a Conciliului asupra tradiționaliștilor, ale căror rezerve privitor la « chestiunea evreilor » nu erau numai de ordin teologic, ci politic; mai ales ale episcopilor din spațiul Orientului de mijloc, în care tensiunea dintre evrei și arabi — susținută de aceștia — ar putea avea repercusiuni grave asupra poziției Bisericii catolice în spațiul geografic controlat de arabi, după această « desvinovățire ».

Anatema va fi anulata

(Urmează din pag. 1)

pe delegați, până în suburbia Constantinopolului, pentru a avea de la ei confirmarea că textul pe care îl arătase Cerularie era cel original și avută această confirmare, îi roagă să-și reia fără zăgaz drumul spre Roma, pentru a-i subtrage mâinii poporului. Insistă apoi pe lângă Patriarh să distrugă sentința de excomunicare. Dar Cerularie nu cedează; o ascunde în arhiva Patriarhiei, « drept veșnică rușine și osândă a acelora care au pronunțat împotriva lui Dumnezeu un asemenea blestem ». În 20 Iulie 1054 Patriarhul Constantinopolului condamnă împreună cu Sinodul sentința delegaților latini și îi excomunică la rândul lor; nu însă și pe Papa și Biserica latină. Era rodul cel mai amar al celor aproape două sute de ani care se scurseseră de la schisma lui Fotiu; era rezultatul unei polemici personale împinsă până la consecințele extreme de către un ambițios și un orgolios.

Si e mai mult decât just ca în clima ecumenică a Conciliului Biserica să ia inițiativa unei redimensionări a acestui conflict între persoane și nu între instituțiile pe care aceste persoane le reprezintă, fiindcă, după cum am văzut, nici anatema Cardinalului, nici aceea a Patriarhului nu erau îndreptate împotriva Bisericilor reprezentate de ei, ci era pur și simplu finalul și concluzia unui duel de bună seamă la nivel religios, dar nu dogmatic, între doi oameni care cu prudența și cu dragostea întru Christos nu aveau mare familiaritate.

Care ar putea fi rezultatele practice ale acestei anulări?

Odată anulată excomunicarea — « anatema » — care va fi situația de fapt a celor două Biserici în raporturile lor una față de cealaltă? Aici, din păcate, intră în joc motivele dogmatice ale despărțirii Bisericilor răsăritene de Roma. Si până când un

sinod, în care să fie reprezentate ambele părți în cauză, nu va elabora o definiție capabilă să restabilească pacea teologică între Roma și Orientul creștin, situația de fapt, adică starea de despărțire, va rămâne neschimbată.

Multe ar putea veni în sensul acesta din anunțata vizită la Roma a Patriarhului ecumenic Atenagora, a cărei autoritate e recunoscută de toate Bisericile autocefale din Răsărit. E de crezut că odată spartă ghiata « psihologică », adică odată eliminată sentința care a dat formă concretă schismei, în convorbirile pe care Papa le va avea cu ilustrul său oaspete va fi atinsă și problema unei întâlniri bilaterale pentru rezolvarea chestiunilor care constituie piedeca teologică la unire. De sinodul acesta s'a vorbit de altfel după întâlnirea de la Ierusalim dintre Paul VI și Patriarhul Atenagora. Un lucru e în orice caz sigur: simplele « vizite de curtoazie » nu intră în « stilul » Patriarhului Atenagora. Dacă el înfruntă călătoria aceasta (pe care unii dintre Capii Bisericilor ortodoxe, ancorati pe poziții de autonomie pe care se tem că le-ar putea pierde recunoscând în Papa Capul văzut al Bisericii universale, n'o văd cu ochi buni) o face desigur cu scopuri care depășesc conveniențele diplomatice, de altfel abundent satisfăcute de vizitele la Roma a mitropolitilor și a altor reprezentanți și soli ai Patriarhului Atenagora. În afară de faptul că e un om de o bunătate și o capacitate de dragoste recunoscută și manifestată, Patriarhul Atenagora e, întocmai ca Paul VI, un om de acțiune.

E un om care lucrează fără răgaz pentru restabilirea păcii în « familia lui Dumnezeu », pentru unirea tuturor membrilor acestei familii în dragostea de Dumnezeu, Tată comun și legătură, prin crucea lui Christos, între toți cei care au primit botezul. Si când se vine în numele Domnului, când se lucrează pentru slava Sa, totul e posibil.

Tacere asupra «ereziei de rand»

Faza ca să spunem așa «vie» a Conciliului Vatican III s'a încheiat, cedând pasul operațiilor mecanice de vot și de scrutin.

Tăcerea își încheie din nou apele asupra câtorva probleme asupra cărora «din spirit de caritate», sau din prudență Conciliul n'a vrut să se pronunțe.

Tăcerea a căzut și asupra «petițiilor» scrise prin care 500 episcopi cereau Conciliului să ia o atitudine față de comunism și să-l condamne în mod explicit, ca și asupra «declarației» prezentate de episcopul de Segni, Mgr. Luigi Carli, în care erau precizate, în zece puncte, motivele care făceau necesară această luare de atitudine.

După ce subliniază că opinia Conciliului asupra acestei probleme «ar elimina multe îndoieli și nesiguranțe», documentul prezentat de Episcopul Carli atrage atenția: «O eventuală tăcere a Conciliului, după cele spuse despre comunism de ultimii Papi și de Sfântul Oficiu, ar echivala cu o desmințire a celor ce s'au spus și s'au făcut până acum; ar însemna o minimizare a primejdiei și a gravității intrinsece a comunismului. Tăcerea aceasta ar provoca daune psihologice incalculabile; iar Biserica ar fi acuzată de oportunism, de frică, etc.».

Si așa cum astăzi i se reproșează — și pe nedrept — lui Pius XII că a trecut sub tăcere situația evreilor, «e ușor de imaginat că mâine, pe drept cuvânt, Conciliului i-ar fi reproșată tăcerea sa, considerată un semn de lășitate, de conivență cu comunismul».

Depart de noi intenția de a voi să judecăm această tăcere a Vaticanului III asupra comunismului ateu, adică asupra unei probleme, care la capitolul «Raporturile Bisericii cu lumea de azi» reprezintă, întrucât fenomen care «interesează toate aspectele lumii prezente și viitoare», o amenințare reală, de cea mai mare gravitate pentru Biserica de azi și de mâine. Toate Conciliile Bisericii au fost convocate pentru a combate o erezie. Erezia timpului nostru, erezia «de rând» e comunismul ateu. Dar Conciliul — cine știe din ce motive? — a preferat să ignore această ideologie care o lovește, când direct, cu persecuții și limitări de tot felul în desfășurarea misiunii sale, acolo unde dictează lege, când pe ascuns, filtrându-și otrava în conștiințele acele-

ra care militează în organizațiile de apostolat și de apărare morală a Bisericii.

Fapte ca acelea care se petrec azi în Franța, unde Acțiunea Catolică studentescă riscă să fie înlocuită de o nouă organizație, progresista «Jeunesse Universitaire Chrétienne», care nu ezită să se proclame «solidară cu mișcarea proletară în luptă», cu scopul de a obține «o transformare radicală a societății», nu pot fi minimizate. Si nu se poate crede că Vaticanul III n'a fost informat asupra esenței și a desvoltării acestei autentice erezii, consecință și rod mai mult decât natural al acelei confuzii spirituale și ideologice creată azi mai mult sau mai puțin pretutindeni de clima echivocă a unui «dialog» care pentru mulți catolici se reduce la un renunțat și mizerabil «a urla cu lupii».

Tineretul e viitorul: pentru «lume», ca și pentru Biserica. A pierde din mână tineretul înseamnă a renunța la prezența activă, efectivă a Bisericii în lumea de mâine. Dacă Conciliul ar fi exprimat o judecată clară, fără posibilități de echivocuri asupra marii erezii a secolului nostru de «falși profeți», poate că tinerii aceștia, bare azi nu ezită să-l acuze și să-și extindă criticele la însăși acțiunea pastorală a Sfântului Părinte, s'ar fi gândit bine înainte de a adera la o organizație care, în numele unui progresism creștin, îmbrățișează o filosofie și un program care alimentează și devin însăși esența unui protestantism modern.

Că Biserica acuză și condamnă ateismul, e natural, e aproape pleonastic. Dar ateismul e unul din punctele fundamentale ale programului comunismului, chiar dacă, în flagrantă contradicție cu campania din ce în ce mai intensă împotriva oricărei religii și Biserici, unele comunisme «naționale» încearcă astăzi să narcotizeze conștiințele cu un dialog la proba faptelor imposibil; și, întrucât doctrina socială care se face promotoare și executorie a ateismului, comunismul trebuie condamnat.

Conciliul, însă, n'a vrut să pronunțe această condamnare. Cine știe de ce, când nu era vorba de condamnarea «rătăciților», ci numai a «rătăcirii»? O rătăcire, o eroare, o erezie care se răspândește nederanjată, fiindcă prea puțini sunt astăzi cei care își dau osteneala să smulgă din ogorul propriu neghina aceasta, ca să nu înăbușe grâul cel bun.

Va fi reluată în Franta experienta «preotilor muncitori»

Va fi reluată, în Franța, autorizată de Sfântul Scaun, experiența «preoților muncitori». Stirea a fost anunțată cu un comunicat oficial al Episcopatului francez. Limita impusă de Roma pentru această experiență, care a avut în Pius XII un adversar ireductibil, e de trei ani. E deosebită prevăzută folosirea unui număr restrâns de preoți și de călugări, aleși cu multă prudență și a nime pregătiți pentru acest «contact direct cu lumea», atât pe plan doctrinal cât și pe plan social. După ce precizează că scopul experienței e strict pastoral, comunicatul specifică: «Preoții muncitori se vor putea înscrie într-un sindicat muncitoresc, dar le va fi interzis să primească sarcini de răspundere». Ei vor trebui deosebit să rămână în contact unii cu alții, evitând, pe cât posibil, să lucreze izolat. «Bine știind că sarcinile temporale îi privesc exclusiv pe muncitorii militanți, preoții muncitori — precizează comunicatul — se vor abține de a-și însuși răspunderi în acțiunea sindicală și politică, la orice nivel».

Origina mișcării «preoților muncitori», Mișcarea «preoților muncitori» a luat naștere în timpul deportării în Germania a unui mare număr de muncitori francezi. Pentru a asigura de-

portaților o asistență religioasă, câțiva preoți francezi s'au dat drept muncitori și s'au lăsat deportați împreună cu concetățenii lor în Germania.

La sfârșitul războiului, experiența a luat proporții care au început să preocupe autoritățile religioase: mulți preoți s'au dus să muncească în fabrici, dar rezultatele acestui apostolat au fost în multe cazuri negative. Preoții muncitori s'au înscris în sindicatele comuniste, au participat la manifestații seditioase, au devenit exponenți ai «Partizanilor păcii». Atitudinile polemice și devierile provocate de acțiunea aceasta au făcut ca Sfântul Scaun să pornească, prin Nuntialul său la Paris, Card. Marella, suspendarea experienței (în Sept. 1953). Primul care a retras toți preoții muncitori a fost ordinul Iezuitilor. Decizia Vaticanului a fost comunicată separat, la Paris, Lion și Toulouse episcopilor francezi. Mulți «preoți muncitori» s'au răsvrătit, refuzând să se supună deciziei. În Februarie 1954, 73 dintre ei au publicat un «manifest», explicând motivele pentru care nu voiau să accepte măsurile Vaticanului, în timp ce trei Cardinali (Lienart, Gerlier și Felin) se aflau la Roma pentru a-l convinge pe Pius XII să amâne intrarea în vi-

goare a deciziei. În urma acelei convorbiri măsurile dispuse de Sfântul Scaun au fost sensibil atenuate; mulți preoți au fost autorizați să-și continue opera de apostolat printre muncitori, însă cu condiția de a trăi în comunitate și nu izolați, de a lucra în meserii manuale și numai câteva ore pe zi, și nu, ca înainte, în medii publice și cu orar de lucru complet. După moartea lui Pius XII, personalități eclesiastice franceze au reînviat cererea ca Sfântul Scaun să aprobe reluarea experienței. În timpul pontificatului lui Ioan XXIII Sfântul Oficiu s'a ocupat de problema aceasta într-o scrisoare adresată cardinalului Felin, în care se spunea, printre altele: «preotul muncitor nu numai că trăiește într-un mediu materialist, nefast pentru viața sa spirituală și deseori primejdiu pentru castitatea sa, dar e solicitat să gândească, fără voia sa, ca trovărășii săi de lucru, în domeniul sindical și social, și să ia parte la revendicările lor: angrenaj primejdiu, care duce rapid la o efectivă participare la lupta de clasă, lucru, pentru un preot, inadmisibil».

Nu mult după aceea apărea o carte, «Les nouveaux prêtres», de Michel de Saint Pierre, care documenta temeinicia temerilor exprimate de Sfântul Oficiu.

miscellanea

Un purtător de cuvânt al Vaticanului a desmintit, definindu-le «absolut neîntemeiate», svonurile difuzate de unele ziare italiene în legătură cu pretinsa vizită a lui Paul VI în Polonia.

«Neîntemeiate, ce? — a întrebat un ziarist. Călătoria Papii? Data de 3 Mai indicată de Varșovia pentru sosirea Sfântului Părinte în Polonia? Sau lipsite de temelii sunt numai precizările în legătură cu proceul, cu pregătirea și cu efectuarea vizitei? » Al doilea răspuns al funcționarului Sfântului Scaun a fost și mai sec, și mai concis, decât primul: «Totul neîntemeiat».

«Impotriva cui, sau împotriva cărei situații vrea să protesteze Vaticanul cu această desmințire atât de categorică», — se întreabă comentatorul unui mare cotidian din Roma. Nu poate fi desigur o desmințire a dorinței sincere și intense a catolicilor polonezi de a-l vedea într-o zi pe Papă în vizită în Tara lor. Si nici nu poate fi vorba de o desmințire a dorinței însuși Papii de a vizita o națiune atât de profund catolică, încă atât de solid legată de rădăcinile sale creștine, în ciuda tuturor încercărilor prin care a trecut, și de a duce binecuvântarea sa și un cuvânt de mângăiere unui popor rămas încă credincios credinței și tradițiilor sale religioase».

Adevărul e că această vizită a Papii în Polonia e, în momentul de față ceea ce era acum două luni: o simplă propunere, făcută de Cardinalul Wyszyński, care însă n'a trecut sub tăcere greutățile «practice, psihologice și chiar politice» ale unui asemenea proiect.

Lăsând la o parte toate celelalte supoziții și explicații în legătură cu desmințirea Vaticanului, interpretarea dată de comentatorul cotidianului roman e desigur cea mai plauzibilă: «Guvernul comunist are toate motivele să se teamă de o vizită în Polonia a Papii; de o vizită care n'ar face decât să tonifice și să întărească credința catolică a poporului polonez. Si atunci încearcă să îndepărteze, să respingă eventualitatea acestei călătorii în singurul fel posibil: «sugerând», adică, date și împrejurări precise, lăsând să se creadă că totul e deja concordat și că toate preparativele au fost puse la punct. Procedând în felul acesta constrâng Vaticanul să dea desmințiri și precizări; creiază o anumită confuzie de idei, decepționează sufletele, trezesc perplexități și temeri; și sfârșesc, deci, prin a mina din temelii ceea ce se proiectează încă să se construiască».

***

Moaștele Sfântului Saba, păstrate până acum în biserica Sf. Antonio, la Veneția, au fost consemnate de către Patriarhul Giovanni Urbani, în cur-

sul unei ceremonii solemne, care a avut loc în Basilica San Marco și pe cheiul portului Veneției, delegației greco-ortodoxe numita de Patriarhul Benedictos, care le va avea în paza până la întoarcerea definitivă la Ierusalim.

Cum am scris la timp potrivit, o altă relievă — capul Sfântului Andrei, păstrat de veacuri în Bazilica Vaticană — a fost restituită Bisericii greco-ortodoxe, care acum o cinstește în biserica din Patras.

În una din ultimele debateri ale Conciliului diferiți episcopi au propus instituirea unui Secretariat general pentru «promovarea dreptății sociale» pe lângă Curia Romană. Propunerea se încadrează în debaterile conciliare asupra problemei muncitorești, care e unul din paragrafele schemei «Biserica în lumea modernă». Luând cuvântul asupra acestei teme, Card. Wyszyński a susținut că «problema muncitorească e încă deschisă, de oarece n'a fost rezolvată nici de capitalism și nici de regimurile colectiviste și materialiste, cum dovedesc agitațiile, desamăgirea, oboseala și descurajarea încă răspândite în lumea muncii. În aceiaș ședință a fost discutat un capitol privitor la «viața comunității politice» și, nu fără surpriză, discuția s'a încheiat în mai puțin de o jumătate oră. Singura intervenție care merită să fie amintită e fost aceea a polonezului Mgr. Baraniak. Episcopul a pus Conciliului următoarea întrebare: «pot catolicii să colaboreze cu un regim politic ateu, totalitar și care combate religia?»

«Multe guverne actuale — a explicat Mgr. Baraniak — înțeleg să impună tuturor cetățenilor celorlalte la construirea socialismului, considerat drept un bine comun și în realitate înțeles ca materialism ateu. Creștinii pot fără îndoială colaboreza cu un regim ateu în activități în sine cinstite și care urmăresc exclusiv binele cetățenilor. Dar creștinii catolici se întreabă dacă pot sau nu să participe la activități care, deși bune în sine, sunt folosite de guvernele socialiste pentru promovarea ateismului».

Problema pusă Conciliului de episcopul polonez a fost înscrisă printre emendamentele propuse la schema «Biserica în lumea modernă».

Stiri din Atena informează asupra unui fapt care recedtează pagini uitate din istoria medievală a Bisericii. Un bătrân preot ortodox excomunicat de răposatul Patriarh al Constantinopolului, Grigore, s'a autopraclamat Papă. «Papa Eftimie, Patriarh al bisericilor ortodoxe din Turcia, Arhiepiscop de Sf. Iacob și Sf. Nicolae» — acesta e titlul său — ar fi deci un anti-papă. Eftimie, care pare să fi obținut consimțământul tacit al guvernului turc, a pus stăpânire pe două vechi basilici frecventate de ortodocșii turci, a pronunțat să fie șterse toate inscripțiile în grecește, a numit episcopi pe doi fii ai săi, a început o reformă a riturilor și a confiscat școala grecească din cartierul Galata.

Din păcate, politica nu e străină de faptele acestea care urmăresc să-l îndepărteze pe Patriarhul Atenagora din Turcia. De doi ani guvernul din Ankara, pentru a-i face pe greci să cedeze în chestiunea insulei Cipru, caută acum mijloacele cele mai potrivite pentru a crea dificultăți celor o sută de mii de greci care trăiesc la Constantinopol. Guvernul din Ankara a făcut printre altele recunoscute convențiile internaționale după care Patriarhul Ecumenic e cetățean turc și ca atare trebuie să se supună controlului țării sale. În baza aceluiaș tratat, sancționat de acordurile de la Lausanne în 1923 (care însă garantează și libertatea activității religioase a Patriarhului) a fost decretată de autorități îndepărtate prelaților greci (întrucât cetățeni străini), din administrația Patriarhiei. Elemente reacționare ale religiei ortodoxe, care îl acuză pe Atenagora de «papism vatican» susțin guvernul turc, care îi reproșează Patriarhului amestecul în viața politică; în realitate, Atenagora n'a făcut decât să aplice principiile stabilite de convențiile internaționale cu privire la libertatea acțiunii și misiunii sale religioase în Turcia.

Dacă, cu sprijinul guvernului din Ankara, Eftimie va reuși să-l îndepărteze pe Atenagora și să-l oblige să părăsească reședința patriarhală din Fanar, am asista la acelaș fenomen care, în evul mediu, a constrâns câțiva Papi catolici să părăsească Roma și să se refugieze în alte părți. Acum antipapa Eftimie se pregătește să lanseze o anatema împotriva lui Atenagora, adevăratul Patriarh.